

teritorij Bugarske, Makedonije, Grčke i sjeverne Albanije.

U zaključnim razmatranjima Černelić pokušava odgovoriti na pitanja koja se postavljaju u uvodnom dijelu knjige u pogledu podrijetla Bunjevaca kao i procesa koji su obilježili njihovo formiranje kao subetnikuma unutar hrvatskog naroda sa specifičnim kulturnim i tradicijskim nasljeđem i obilježjima. Ovdje se uglavnom promatraju događaji dugog trajanja, etnokulturni i etnogenetski procesi, a sugerira se u kom bi se pravcu mogao nalaziti odgovor na brojna pitanja s obzirom na to da se u nedostatku izvora neka rješenja mogu samo pretpostaviti. U ovim zaključnim razmatranjima, osim povijesnih i geografskih odrednica, razmatraju se i filološko-lingvističke, kada su u pitanju narodi Balkanskog poluotoka, kao na primjer kada je u pitanju zagonetni svatovski lik *stačela*.

Pri kraju djela je dana opsežna bibliografija koju čine brojna literatura, ali još više i arhivska građa, odnosno arhivski izvori, kao i neinventirana građa i terenski zapisi. Zanimljivu ulogu u nastanku nekih segmenata ove knjige imaju i kazivači, ljudi iz naroda, do čijih podataka je autorica poput drugih ranijih istraživača dolazila radom na terenu, bilo kada su u pitanju Bunjevci u primorskim područjima, bilo oni u Podunavlju. Objavljen je i sažetak djela na hrvatskom i engleskom jeziku, a na posljednjih desetak stranica nalaze se prilozu u vidu četiriju etnoloških i četiriju dijalektoloških karata s navođenjem njihovih izvora.

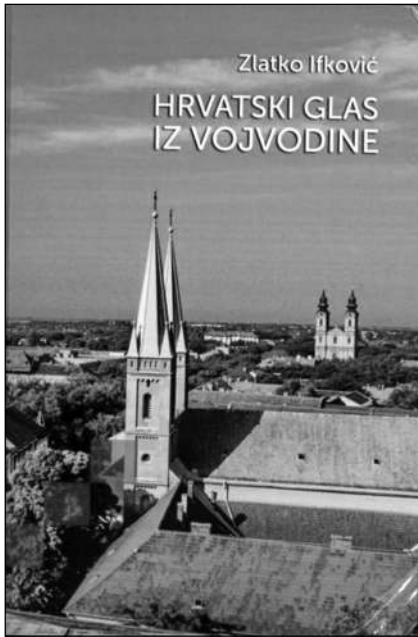
Ovo djelo predstavlja krunu znanstvenog rada etnologinje Milane Černelić, završna razmatranja istraživanja ko-

jima se bavila tijekom studija i u vrijeme dok je radila magistarsku tezu i doktorsku disertaciju. Knjiga može biti zanimljiva i veoma korisna i povjesničarima koji se bave južnim Slavenima, napose nekim pitanjima iz povijesti hrvatskog naroda, kao i kulturnim antropolozima i donekle lingvistima i slavistima. I običan čovjek koga istraživanja svadbenih običaja zanimaju, napose pripadnici bunjevačke subetničke skupine koji drže do tradicije i od predaka dosta toga baštine i znaju, mogu uživati u ovoj knjizi i dopuniti praktična umijeća teorijskim spoznajama i promišljanjima.

Dominik Deman

Zlatko Ifković, *Hrvatski glas iz Vojvodine*, Hrvatska nezavisna lista, Subotica, 2016., 376 str.

Tijekom procesa demokratizacije srbijanskog društva, koja se događa od 2000. pa do danas, nužno je primijetiti kako je došlo do unaprijeđenja položaja nacionalnih zajednica, a samim tim i do jasnijeg očitovanja nacionalne pripadnosti te na koncu i do poboljšanja kulturnih praksi manjinskih skupina. Ovdje najprije mislimo na konačno priznavanje statusa i položaja novih nacionalnih zajednica koje su taj status stekle nakon pada Miloševićeva režima. Istodobno je važno primijetiti i da su same manjinske zajednice, uključujući i hrvatsku, pokušale naći mehanizme kako bi se aktivirale kako na području kulture (najprije tradicijske), tako i na području znanosti. Istina, područje znanosti, posebice društvenih (politologija, sociologija, pravo itd.) i dalje ostaje nedovoljno zastupljeno, a same manjinske skupine

ne posjeduju dovoljne kadrovske kapacitete kako bi se istima mogle baviti, referirati na bitne društvene procese i na koncu utjecati na krajnja ishodišta istih. Nedostatak ozbiljnog promišljanja, istraživanja i na koncu doznačavanja dovodi do zabuna, te produkcije pseudoznanstvenih uradaka koji bi se mogli opisati kao kroničarenje bez ikakvih ozbiljnijih znanstvenih uporišta.

Jedan od najvećih problema s knjiškom produkcijom Hrvata u Vojvodini je nepostojanje čvršćeg i trajnijeg okvira samovalorizacije te kritičkih promišljanja i nastojanja (Žigmanov, T., *Vivisekcije književnosti : vojvodanske i ine književne teme hrvatske*, Hrvatsko akademsko društvo, Subotica, 2017.), što možemo primijeniti i na znanost. Treba istaknuti kako se među 40-ak nevladinih udruga s hrvatskim predznakom u Vojvodini, ozbiljnijim znanstvenim radom i publiciranjem relevantne znanstvene literature bavi i ističe Hrvatsko

akademsko društvo, te Hrvatska čitaonica, ali široj javnosti, čak i hrvatskoj zajednici, najčešće ostaje nepoznata i nedovoljno iščitana.

Knjiga Zlatka Ifkovića *Hrvatski glas iz Vojvodine*, tiskana u nakladi Hrvatske nezavisne liste, jedne od hrvatskih nevladinih udruga, čiji rad i nakon objave ove knjige ostaje nedovoljno poznat, mogla bi biti pokušaj bavljenja znanstvenim radom bez jasnog metodološkog okvira. Knjiga je svakako impozantna, 376 stranica, a sadrži novinske članke koje je autor objavljivao u razdoblju od 2010. do 2015. za različite listove i internetske portale (tjednik *Hrvatska riječ*, mjesečnik *Glasnik*, portal Hrvatskog kulturnog vijeća i dr.). Knjiga je podijeljena u 13 dijelova odnosno poglavlja, ali nakon čitanja tekstova gotovo svakog poglavlja ostaje upitno što je autor htio poručiti. Prvo poglavlje pod naslovom „Demokratski savez Hrvata u Vojvodini“ pokušava djelimice prikazati djelovanje jedine relevantne političke stranke Hrvata u Vojvodini, međutim autor površinski, bez dublje analize, želi prikazati djelovanje stranke koja postoji još od 90-ih godina prošloga stoljeća, kroz novinske članke objavljivane u posljednjih pet! Drugo poglavlje „Asimilacija bunjevačkih Hrvata“ tek kroz tri teksta pokušava rasvijetliti čitav državni projekt političkog inženjeringa podjele hrvatskog naroda i identitetskih manipulacija, bez jasnih metodoloških okvira i ozbiljnijeg analitičkog rada, kroz osobna opažanja autora i pojednostavljeno doznačavanje. „Stradanje Hrvata u Vojvodini“ naslov je trećeg poglavlja koje, kao i prethodno, nedovoljno ozbiljno tematizira jedan dio teške povijesti Hrvata u Vojvodini, koji uslijed nedovoljnog proučavanja

od strane državnih institucija kako u Hrvatskoj tako i u Srbiji, biva potpuno banaliziran provlačenjem kroz novinske napise. Četvrto poglavlje s naslovom „Položaj Hrvata u Srbiji“, nedorečeno je budući da ostaje nejasno na kakav položaj autor referira; nije jasno je li to političko-pravni položaj i zbog čega prethodna dva poglavlja nisu inkorporirana u ovo jer gore navedene teme svakako utječu na iznimno nepovoljan društveni i politički položaj Hrvata u Vojvodini. Nabrojimo i ostala poglavlja: „Hrvatsko nacionalno vijeće“, „Odnos Hrvatske prema Hrvatima u Srbiji“, „Djelovanje hrvatskih udruga u Srbiji“, „Bunjevci ne Hrvati“, „Iz mog kuta o Srbiji“, „Iz mog kuta o Vojvodini“, „Iz mog kuta o Subotici“, „Moja poruka hrvatskoj zajednici“, „Razgovori“, za koja važe iste primjedbe.

Knjiga ne pruža uvid u aktualni položaj hrvatske zajednice u Vojvodini, već prije predstavlja kroničarenje, odnosno glas jednog pojedinca, promatrača a ne i aktivnog sudionika u kompleksnim društvenim procesima, a onda i bez jasnog metodološkog okvira. Stoga ova knjiga jest i ostaje samo glas jednog pojedinca koji se pokušava (novinarski?) baviti društveno-političkim procesima.

Knjiga je tiskana u nakladi od 500 primjeraka.

Ante Horvat Prebeg

Marija Šeremešić, *Bile riči – rječnik govora Monoštora (vrijeme pedesetih godina prošloga stoljeća)*, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica, 2016., 119 str.

Leksikografska praksa u vojvođanskih Hrvata možda nije bogata, ali ima svoju povijest na kojoj bi i veći narodi

mogli zavidjeti. Opišemo li leksikografiju (grč. *lexikón* (*biblíon*) = rječnik + *gráphein* = pisati) kao znanost koja se teorijski i praktično bavi izradom rječnika, u našoj se kulturnoj, ili uže, jezičnoj povijesti mora posegnuti u 19. stoljeće, u kojem se jezičnim blagom bavio Ambrozije Šarčević (Subotica, 30. ožujka 1820. – 29. studenog 1899.). Iako po struci odvjetnik, Šarčević je jedan od najvrjednijih učenika i nastavljača djela narodnog i kulturnog preporoditelja i prosvjetitelja bunjevačkih Hrvata biskupa Ivana Antunovića. Kao autor četiriju rječnika i zbirke izreka, objavljenih u drugoj polovici 19. stoljeća, Šarčević se može smatrati začetnikom leksikografske prakse u bačkih Hrvata (*Zbirka mudrih i poučnih izrekah*, 1869., *Tolmač izvornih, književnih i zemljopisnih jugoslavenskih riči*, 1870., *Magjarsko-Jugoslavenski politični i pravosudni Riečnik*, 1870., *Elemi népisko-*